

نظریه‌ی ناسازه‌ها در ساختار زبان عرفان

نقد ساختاری و پسا ساختاری شطح‌های عارفان

ناشر: انتشارات آستان قدس

نویسنده: دکتر حمیرا زمزودی

(دانشیار دانشگاه تهران)

دکتر حمیرا زمزودی
(دانشیار دانشگاه تهران)

موضوع: نقد ساختاری و پسا ساختاری

موضوع: نقد ساختاری و پسا ساختاری

موضوع: نقد ساختاری و پسا ساختاری

موضوع: نقد ساختاری و پسا ساختاری

شابک: 978-964-694-107-7

شابک: 978-964-694-107-7

شابک: 978-964-694-107-7

۱۶۴. ادعای مسازدهای باقران و جلدی در لغت و معنی

۱۶۵. ادعای برتری طبرستان بر سایر بلاد و جلدی در لغت و معنی

۱۶۶. ادعاهای نور از دهن و جلدی در لغت و معنی

۱۶۷. خودکرمیت ریخاندک و جلدی در لغت و معنی

۱۶۸. قاسزدهای مشهور و جلدی در لغت و معنی

۱۶۹. قاسزدهای رتاری و جلدی در لغت و معنی

۱۷۰. قاسزدهای رتاری و جلدی در لغت و معنی

۱۷۱. قاسزدهای رتاری و جلدی در لغت و معنی

۱۷۲. قاسزدهای رتاری و جلدی در لغت و معنی

۱۷۳. قاسزدهای رتاری و جلدی در لغت و معنی

۱۷۴. قاسزدهای رتاری و جلدی در لغت و معنی

۱۷۵. قاسزدهای رتاری و جلدی در لغت و معنی

۱۷۶. قاسزدهای رتاری و جلدی در لغت و معنی

۱۷۷. قاسزدهای رتاری و جلدی در لغت و معنی

۱۷۸. قاسزدهای رتاری و جلدی در لغت و معنی

۱۷۹. قاسزدهای رتاری و جلدی در لغت و معنی

۱۸۰. قاسزدهای رتاری و جلدی در لغت و معنی

«فهرست عنوان‌ها»

عنوان	صفحه
پیش‌گفتار	۱
فصل اول	۱
فرازبان عارفان	۱
زبان عرفان	۱
الف - ساخت هنری و شهودی	۱
ب - ساخت ایدئولوژیکی و گفتمانی	۱
شطح و سرچشمه‌های آن	۱
شعارهای شطیحی و مضامین رایج در شطح	۱
شطح‌گویان مشهور	۱
۱. بایزید بسطامی	۱
۲. حسین بن منصور حلاج	۱
۳. ابوسعید ابوالخیر	۱
آراء و نظرات مربوط به شطح	۱
شطح به اعتبار مخاطب	۱
نظر موافقان شطح	۱
ساختارشناسی شطح	۱

- پیشینه‌ی ساختاری شطح.....
۱. انتساب شطح به آیات و احادیث.....
 ۲. ساختار کلام محور و لوگوس مدارانه‌ی شطح.....
 ۳. ساختارهای مشترک شطح با عرفان هندی و ذن بودایی.....

فصل دوم

سازه‌های شطحي

- ساختارهای زبانی و معنایی شطح.....
- تک‌گویی.....
- ساختارهای معنایی کوتاه.....
- ایجازهای مُخَلّ در معنا (ابهام).....
- طنطنه و تزئینات کلامی.....
- تلمیحات پربسامد شطحي.....
- حکایات و تمثیلات در شطح.....
- تمثّل در شطح.....
- نشانه‌های عددی در عجایب‌نویسی عارفانه.....
- نشانه‌های حرفی در عجایب‌نویسی عارفانه.....
- نشانه‌های مُهمَل.....

فصل سوم

ناسازه‌های شطحي

- واسازی در شطح.....
- ساختارهای ناساز شطح.....
۱. تابوشکنی در شطح.....
 - ۱/۱. ادّعی برتری طلبی یا همسانی با خداوند.....
 - ۱/۲. بیان تمثیلات و حالات و تصاویر لیبیدویی برای خداوند.....
 - ۱/۳. ادّعی برتری طلبی یا هماوردی با امور غیبی (عرش، کرسی، لوح محفوظ).....

- ۱/۴. ادّعی هماوردی با قرآن.....
 - ۱/۵. ادّعی برتری طلبی بر انبیاء الهی.....
 - ۱/۶. ادّعی دور از ذهن و انانیت‌های شطحي دیگر.....
 - ۱/۷. خودکم‌بینی یا دست‌کم گرفتن امور سخت و بزرگ.....
 - ۱/۸. ناسازه‌های مفهومی.....
 - ۱/۹. ناسازه‌های رفتاری.....

ملامتی‌گری.....

عقلای مجانبین.....

 - ۱/۱۰. ناسازه‌ی امتناع از رفتن به حجّ.....
 - ۱/۱۱. ناسازه‌ی دفاع از ابلیس.....
 ۲. هنجارشکنی در شطح.....
- آشنایی زدایی**
- ۲/۱. آشنایی زدایی زبانی.....
 ۱. جمع میان اثبات و نفی.....
 ۲. کاربردهای مجازی.....
 ۳. اجتماع اُضداد یا تضادها.....
 ۴. مقوله‌ی تکرار.....
 ۵. هنجارشکنی‌های صرفی.....
 ۶. حسّ آمیزی.....
 ۷. آمیختن حواس با امور عینی.....
 ۸. آمیختن حواس با امور انتزاعی.....
 - ۲/۲. آشنایی زدایی مفهومی.....
 ۱. اثبات و نفی همزمان پدیده‌ها.....
 ۲. امور متضادّ دوروی یک حقیقتند.....
 ۳. اتّحاد دو امر متقابل یا متضاد.....
 ۴. عرفان و تصوّف نفی غیر است اماّ غیر وجود ندارد.....
 ۵. حقایق عرفانی و معشوق، دست‌نیافتنی هستند.....
 ۶. در دو اندوه ورنج باعث خوشی و گشایش عارف است.....

- ۷. عارف بدون چشم و گوش و حواس یا بدون جهات می بیند و می شنود....
- ۳. جنبه‌های توتمی شطح.....
- توتم‌های حیوانی.....
- ۴. فرادوآلیسم در شطح.....
- ۵. طنز در شطح.....
- ۶. سوررئالیسم در شطح.....
- ۷. پسامدرنیسم در شطح.....

پیشگفتار

ساختارهای نظری و تطبیقی ادبیات، کلید راه‌یابی به روش‌هایی است که مراتب فهم ما را از متون نشان می‌دهد. قطعاً این ساختارها و نظریه‌ها در ایدئولوژی، گفتمان و زبانِ جوامع فرهنگی گذشته لحاظ می‌شده و مورد نظر ادیبان، عارفان، فلاسفه و طبقات مختلف صاحب نظرانِ عرصه‌های مختلف بوده و به‌طور ناخودآگاه یا آگاهانه رعایت می‌شده است. همانند نظریات دانشمندان و شاعران و عارفان بزرگی که آراء مختلفی در خصوص مباحث ادبی، عرفانی، حکمی، شعر و شاعری و فنون مختلف ادبی ارائه کرده‌اند.

اما آنچه برای ما حائز اهمیت است این است که با شناخت ساختارها یا ناسازه‌های قالب‌بندی شده و گدگذاری شده‌ی زبان به بازنمایی تفکر جوامع فرهنگی نظیر عارفان دست یابیم و گفتمان‌های مختلف عرفانی را از زبان رسمی عارفان بازشناسیم. ازین‌رو برخلاف تصور ناآشنایانی که مطالعه و تطبیق ساختارهای نظری ادبیات و زبان را منحصر به غرب می‌دانند و نزدیک شدن به این وادی را تأثیرپذیری از غرب تلقی می‌کنند ناچار هستیم که برای پی بردن به سازه‌ها